

**MAKTABDAGI TARBIYAVIY ISHLARNI
TASHKILLASHTIRISH ISHLARINI
RIVOJLANTANTIRISHDAGI PEDAGOGIK MUOMMALAR**

Abdirazakova Nurjamal

Ajiniyaz nomidagi NDPI 2-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5911130>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-yanvar 2022
Ma'qullandi: 25 - yanvar 2022
Chop etildi: 27 - yanvar 2022

KALIT SO'ZLAR

*tarbiya, intellektual,
qobiliyat, o„qituvchi,
o„quvchi, metod, uslub,
texnologiya*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Maktabdagi tarbiyaviy ishlarni tashkillashtirish ishlarini rivojlantantirishdagi pedagogik muommalar pedagogik jihatdan asoslangan

Ta'lim qadim zamonlardan beri jamiyatning eng muhim vazifasi bo'lib kelgan. Ijtimoiy va tarixiy tajribani nasldan naslga o'tkazmasdan, yoshlarni ijtimoiy va ishlab chiqarish munosabatlariga jalb qilmasdan, jamiyat taraqqiyoti, uning madaniyatini saqlab qolish va boyitish, insoniyat sivilizatsiyasi mavjud bo'lishi mumkin emas. Jamiyat rivojlanishi bilan tarbiya o'zgaradi: uning maqsadi, mazmuni, vositalari. Tarix turli davrlarda: ibtidoiy jamoa tuzumi, antik davr, o'rta asrlar, yangi va zamonaviy davrlarda tarbiyaning o'ziga xos xususiyatlarining yorqin misollarini keltiradi. Turli mamlakatlardagi xalqlar va millatlarning madaniyati nafaqat urfodatlar va urf-odatlarida, balki ta'lim mohiyatida ham namoyon bo'ladi. Bolalar uchun qo'shimcha ta'lim ijodiy uyushmalarining xilma-xilligi juda katta: bular to'garaklar,

bo'limlar, klublar, studiyalar, laboratoriyalar, ustaxonalar, talabalarning ilmiy jamiyatlari, ekspeditsiyalar. Ularning profili ham ko'p qirrali. Bu, avvalo, ijodiy uyushmalar nafaqat ma'lum bir fan sohasi doirasida o'qitish, balki kengroq funktsiyalarni bajarishga mo'ljallanganligi bilan bog'liq. Shuning uchun ularning samaradorligi maksimal darajada bolaning mavjud qiziqishlari va ehtiyojlarini qondirishning to'liqligiga bog'liq.

Har doim tarbiyaning aniqlovchi vositasi, aksariyati bolaning rivojlanishiga ta'sir qiladi, bu har xil faoliyat turlari: o'yin, mehnat, sport, ijodkorlik, muloqot. O'quvchining har bir aniq yoshidagi faoliyatning etakchi turi ajratiladi: maktabgacha yoshdagi o'yin faoliyati, boshlang'ich maktab yoshidagi o'quv faoliyati, o'spirin davridagi shaxsiy

muloqot, katta maktab yoshidagi ta'lim va kasbiy faoliyat. Yaqin kelajakda axborot jamiyatiga o'tish texnik vositalardan (video, televizion, kino, kompyuter dasturlari va boshqalar) kengroq foydalanishni talab qiladi. Biroq, o'qituvchining so'zi, uning yorqin shaxsiyatining namunasi, o'qituvchi madaniyati darajasi kabi muhim ta'lim vositalarini hech narsa o'rnini bosa olmaydi. Ta'lim gumanistik pedagogikada ta'limning etakchi vositasi sifatida ta'lim jarayonini to'ldiradi va boyitadi, lekin uni almashtirmaydi.

Tarbiyaviy ish uslubi - bu turli xil ta'lim va tarbiya muassasalarida, bolalar birlashmalari va tashkilotlarida o'quv jarayonini tashkil etish xususiyatlarini o'rganadigan, ta'lim yoki tarbiya ishlarida ta'lim tizimini yaratish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqadigan ta'lim nazariyasining bo'limidir. muassasa va uning samaradorligini oshirish, o'quv jarayonida muayyan usul yoki texnologiyalardan foydalanish.

Ta'lim ishlarning barcha turlari o'quv jarayoni bilan chambarchas bog'liq bo'lib, maktabda o'qitish va tarbiyalash mazmuni bilan bog'liq bo'lib, ma'lum ta'lim, tarbiyaviy maqsadlarga erishishga xizmat qiladi. Kognitiv faoliyat kognitiv qiziqishlarni rivojlantirishga, bilimlarni to'plashga, aqliy qobiliyatlarni shakllantirishga va boshqalarga qaratilgan bo'lib, u ekskursiyalar, olimpiadalar, musobaqalar, ma'ruzalar, kitob haftaliklari va hk.

Qiymatga yo'naltirilgan faoliyat, mohiyatan, dunyoga munosabatlarni shakllantirish, e'tiqodlarni, qarashlarni shakllantirish, odamlarning axloqiy va boshqa me'yorlarini o'zlashtirish - bu qadriyat deb ataladigan hamma narsadir.

O'qituvchi faoliyatning turli shakllarida: ijtimoiy va axloqiy mavzulardagi suhbatlar, munozaralar, bahs-munozaralarda o'quvchilarning dunyoqarashi, hayot haqidagi qarashlarini rivojlantirishni rag'batlantirish uchun keng imkoniyatlarga ega. Albatta, talabalarning ijtimoiy qadriyatlarni o'zlashtirishi, faoliyatning barcha boshqa shakllari va turlarida ham sodir bo'ladi. Jamoat faoliyati bolalarning o'zini o'zi boshqarish organlarida, maktabdagi va undan tashqaridagi turli xil bolalar va o'smirlar birlashmalaridagi ishtirokini, mehnat, siyosiy va boshqa aktsiyalarda va kampaniyalarda ishtirok etishni o'z ichiga oladi. Bu o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish, o'zini o'zi boshqarish organlari ishi, kechqurun, ta'til va h.k. kabi shakllarda sodir bo'ladi.

Estetik faoliyat bolalarning badiiy didini, qiziqishlarini, madaniyatini va qobiliyatlarini rivojlantiradi. O'quvchilar uchun estetik mashg'ulotlarning ahamiyatini ortiqcha baholash qiyin, bu maktabdan tashqari maxsus qo'shimcha ta'lim muassasalarida, to'garaklarda maktabdan tashqari samarali tashkil etilishi mumkin.

Bo'sh vaqtni o'tkazish mazmunli, rivojlanayotgan dam olish, erkin muloqotni anglatadi, bunda tashabbus talabalarga tegishli bo'lishi kerak, ammo o'qituvchi tashqi kuzatuvchi bo'lmasligi, o'z tarbiyachisi sifatida o'z vazifalarini eslab qolishi kerak. Bunga sport va ko'ngilochar tadbirlar ham kiradi. Bepul muloqot, talabalarning bo'sh vaqtlari turli shakllarda bo'lishi mumkin: o'yinlar, ta'tillar, dam olish oqshomlari, jamoat tug'ilgan kunlari, musobaqalar, qo'shma sayrlar, piyoda sayrlar va hk. O'qituvchi ko'p narsani bilishi va ushbu barcha ish shakllarini tashkil

etishni uslubiy jihatdan tuzatishga qodir bo'lishi kerak. Birinchidan, o'quv ishi pedagogikasida "ish shakli" tushunchasining o'zi unchalik aniq emas va uni ko'pincha uslubdan ajratish qiyin. Biroq, o'qituvchi uchun u o'quvchilar faoliyatini qanday tashkil etishi, qanday imkoniyatlarga ega ekanligi, metodik arsenalini bilishi hali ham muhimdir.

Ta'lim ishlari, har qanday ijtimoiy psixologik madaniy hodisalar singari, o'z shakliga ega. Ta'lim ishining shakli bu bolalar bilan ishlash uslubining ma'lum bir mantiqiy ta'minotida qurilgan ishlatiladigan vositalar tizimi tufayli rivojlangan tashqi idrok etish uchun qulay

bo'lgan bolalar va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro aloqalarning tasviridir. Shakl izlashda o'qituvchi tarkibdan kelib chiqadi: u g'oyani tashqi dizayni yukini eng yaxshi ko'taradigan maqbul vositalarni tanlaydi. Bola, aksincha, shakldan tarkibga o'tadi: u mohiyat tomon harakat qilib, tashqi narsani qabul qiladi; u forma bilan olib ketiladi, shunda keyinchalik u g'oyani qabul qilishi mumkin. Shaklning yana bir asosiy maqsadi bor: u bolalar, o'spirinlar va yoshlarning o'ziga xos xususiyatlarini, guruhlar, shaxslarning bir-biriga mos kelmasligini ta'kidlab, pedagogik ta'sirni farqlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Maxkamov U.I, Ismoilova D.M Allomalar merosi – milliy tarbiya asosi “Xalq ta’limi” O‘zbekiston Respublikasi xalq ta’limi vazirligining ilmiy-metodik jurnali ISSN 2181-7839 1-son, 2021 yil yanvar-fevral.
2. Ismoilova D.M Zamonaviy didaktik yondashuvlar asosida umumiy o’rta ta’lim maktablari ta’lim mazmunini prognostika qilish “Xalq ta’limi” O‘zbekiston Respublikasi xalq ta’limi vazirligining ilmiy-metodik jurnali ISSN 2181-7839 2020 3-maxsus son (may-iyun).
3. Исмоилова, Д. М. (2015). Инновационные технологии как компонент развития личности в непрерывном образовании. Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития, 2(13).